

Overdrachtsdossier Het Nieuwe Samenwerken

Terugblik & Visie

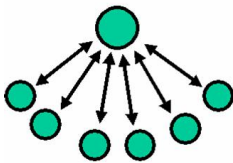
Amersfoort, 7 maart 2014

Terugblik en visie

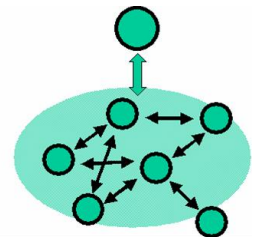
In 2012 is er een burgerinitiatief ontstaan met de naam 'Het Nieuwe Samenwerken'. Vanaf het begin hebben de initiatiefnemers uitgesproken dat zij de relatie tussen het bestuur en de burgers van de stad willen verbeteren, zonder onderdeel te worden van bestaande structuren. Er was geen heldere stip aan de horizon, maar het was wel duidelijk dat de lokale verkiezing van maart 2014 een ijkpunt moest zijn. Het is nu zover en met dit document willen wij een overdracht bewerkstelligen van onze beweging aan de stad, en onze visie geven op het besturen en het wonen in Amersfoort.

Aanleiding

In 2011 stelden de leden van de SGLA vast dat er veel schortte aan een (h)echte vorm van samenwerking in Amersfoort, zoals trouwens in vele gemeenten in Nederland. Het lokale bestuur is moeilijk benaderbaar en acteert als een onbegrepen actor in de stad. De voorzitter kreeg de opdracht om na te denken over een betere vorm van samenwerking met de gemeente. Hij vroeg en kreeg medewerking van 4 mensen. Diverse brainstormsessies leidden tot een document. Vele gesprekken in netwerken van burgers en met gemeentelijke ambtenaren en bestuurders binnen en buiten de gemeenten volgden. Onderwerp van gesprek was steeds dat Nederland veranderd was, dat de inwoners aan het veranderen waren en dat de gemeente, om in contact te blijven, mee moest veranderen. Het Burgerinitiatief 'Het Nieuwe Samenwerken' was een feit.

Rond die tijd verschenen ook de rapporten van de WRR: 'vertrouwen in burgers' en van de ROB 'loslaten in vertrouwen'. Ook hieruit kwam het beeld dat de samenleving aan het veranderen is van een verticale structuur met heldere communicatie (zie linker plaatje) naar een netwerksamenleving (zie rechter plaatje). De (lokale) overheid past zich maar langzaam aan bij deze ontwikkelingen.

De samenleving verandert en de diverse actoren in de stad zoeken elkaar steeds vaker op. Er ontstaan nieuwe vormen van netwerken, zowel digitaal als in levende lijve. Om hierbinnen te kunnen blijven functioneren moet ook het gemeentelijk bestuur een (pro)actieve rol vervullen. Door deel te nemen aan netwerken, nieuwe initiatieven, projecten en participatietrajecten, ervaren raadsleden en ambtenaren zelf hoe de vork aan de steel zit, waaraan een wijk behoefte heeft, wat voor het bedrijfsleven relevante zaken zijn, wat het culturele klimaat kan verbeteren enzovoorts. Bewoners, ondernemers, verenigingen, instellingen en belangenorganisaties hebben veel kennis van zaken en kennen de problemen. Door deze energie te gebruiken krijgt de stad prachtige ideeën die gedragen worden door de bevolking. Burgerparticipatie in optima forma.

Conferentie en vervolg

Genoeg aanleiding om een conferentie te organiseren op 14 september 2012. We werden blij verrast door het aantal deelnemers: 120. Met inleiders als Alex Brenninkmeijer (Nationale Ombudsman) en Annemarth Idenburg (projectleider WRR) was de inhoudelijke kant prima verzorgd. De overtuiging dat het anders en beter kon werd gedeeld door alle aanwezigen. Dank zij een twaalftal gespreksleiders kreeg iedere deelnemer de kans om aan te geven wat naar zijn/haar mening een bijdrage kon leveren aan het verbeteren van de communicatie tussen de gemeente en de stad.

Aan het einde van de dag was er een lijst met actiepunten die samen met een verslag van de dag werd aangeboden aan de gemeentebestuur. Dit verslag was getiteld "Van De Hoed en de Rand" en werd goed ontvangen door het bestuur.

Samen met het bestuur van de gemeente vormden de initiatiefnemers, ondertussen uitgebreid naar 7 personen, een stuurgroep voor het bewaken van de voortgang van de actiepunten. De initiatiefnemers noemden zich inmiddels ambassadeurs van Het Nieuwe Samenwerken, dat geen instituut moet zijn maar een proces in en van de stad.

De actiepunten werden belegd in een drietal werkgroepen, elk bestaand uit een aantal inwoners uit de stad, een aantal gemeenteraadsleden en een aantal ambtelijke professionals. Vanaf begin 2013 ging men gezamenlijk aan de slag met de onderwerpen werkwijze van de raad, hoe verbeteren we de participatieprocessen en hoe zorgen we dat initiatieven uit de stad ook tot resultaten kunnen komen. De opzet was om in zo kort mogelijke tijd een aantal zaken te evalueren met de betrokken mensen en te komen tot verbeterpunten.

Hierbij vindt u het resultaat van ons burgerinitiatief. We hadden een punt op de horizon: goede communicatie tussen de gemeente en de stad. Al werkend is deze punt door vertaald in een aantal doelstellingen. Onderweg hebben we vele initiatieven zien ontstaan, de benaderbaarheid van veel bestuurders zien veranderen en de betrokkenheid van veel gemeenteraadsleden, helaas nog niet allemaal, zien verbeteren.

Het is nu, maart 2014, tijd om de balans van de afgelopen periode op te maken en datgene wat we gezamenlijk met de drie geledingen hebben bereikt in kaart te brengen en de mensen te bedanken met wie we dit samen mochten doen. Daarnaast willen we de zittende gemeenteraad vragen om de, mede door hen, ontwikkelde zaken door te geven aan de nieuwe raad en hen te vragen om door te gaan op het ingeslagen pad.

We bieden onze visie ook aan de formateur van het nieuwe college. Het is aan de politici om keuzes te maken, waarbij niemand zekerheid kan bieden wat de toekomst gaat brengen. Dat wisten wij ook niet toen we hier aan begonnen. We wisten wel dat het anders moest en we hadden het vertrouwen dat, zolang we maar met elkaar in gesprek bleven en fouten durfden te maken en daarvan bleven leren, we verder zouden komen met elkaar. En dat is gelukt. Wij weten zeker dat de positieve geest uit de fles is ontsnapt.

Onze visie op lokaal bestuur en wonen in Amersfoort:

De stad- en de burgers van Amersfoort hebben behoefte aan ondersteuning en ingrepen op kleine schaal maar de oude – huidige – manier van werken functioneert hiervoor niet goed meer. Wat wil Het Nieuwe Samenwerken overdragen?

Het gedachtegoed van het Nieuwe Samenwerken is dat:

- ✓ De gemeente de richting bepaalt voor Amersfoort, na uitgebreide dialoog met de burgers. De gemeente maakt de keuzes!
- ✓ De gemeente – in lijn met de gekozen richting – ruimte en vertrouwen geeft aan de ambtenaren (de professionals) om samen met de burgers de richting in te vullen. Zowel ambtenaren als raadsleden kunnen hierin een rol spelen als verbinder. De gemeente geeft hierbij de kaders aan; denk aan geld, veiligheid, milieu en gezondheid.
- ✓ De gemeente het zelfvertrouwen heeft om de professionals en de burgers daarna ‘los te laten’ en hen te ondersteunen en aan te moedigen in dit veranderproces. Dat vraagt veel van de zelfreflectie en de discipline van met name de Raadsleden. Zij zullen de moed moeten opbrengen om pilots te starten, die – zoals eigen aan pilots – geen garantie geven op succes!
- ✓ De burgers zich gaan gedragen als de eigenaars van de stad of buurt met de daarbij behorende initiatieven.
- ✓ De burgers zich actief gaan inzetten om samen met de gemeente verantwoordelijkheden op te pakken (co-creatie).

Deze visie van het Nieuwe samenwerken is ook terug te lezen in de adviesrapporten van de Raad voor het Openbaar Bestuur en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (ROB/WRR). Het rapport ‘Loslaten in vertrouwen’ verwoordt het zo: “Verwijten aan het adres van burgers dat zij zich niet betrokken voelen bij de publieke zaak of hun verantwoordelijkheid niet nemen, zijn misplaatst. De vitale samenleving, waarin mensen zich volop inzetten, bestaat al. Het is de overheid die moet veranderen.”

Ook het WRR rapport ‘Vertrouwen in burgers’ onderzoekt hoe de overheid burgers veel meer kan betrekken bij het actief vormgeven van de samenleving. Zij stellen dat actief betrokken burgers van groot belang zijn voor een levende democratie. Burgers houden volksvertegenwoordigers en overheidsinstanties bij de les, vernieuwen de samenleving met hun ideeën en initiatieven en geven het beleid draagvlak!

Amersfoort wordt vitaler omdat bewoners op tal van terreinen initiatief en verantwoordelijkheid nemen. Dat vraagt aansluiting met en samenwerking tussen de bewoners en de politici. Zowel met de bestuurders in het college als de leden van de raad. Een samenwerking waarbij een ieder de eigen rol en verantwoordelijkheid heeft, maar ook gemeenschappelijkheid en persoonlijk leiderschap om de participatieve democratie verder te laten groeien.

Wij roepen de politici op in contact en in gesprek te blijven met de stad, actief te handelen in de transformatie van onze maatschappij, niet vanuit het huidige systeem van gekozen mandaten, maar in voortdurende dialoog met de burgers van de stad. Wij roepen bestuur en burgers op in contact te komen en blijven met de diversiteit van burgers uit de stad en gezamenlijk de verantwoordelijkheid te nemen voor een stad waar het goed wonen, leven en werken is.

Het Nieuwe Samenwerken roept de politici op om andere manieren van werken te onderzoeken en elke kans aan te grijpen om enerzijds in dialoog te gaan met de burgers en anderzijds zich te beperken tot keuzes op het gebied van de richting en de kaders van Amersfoort.

De gemeente is er voor iedereen. Ook de mening van de zwijgende meerderheid zal actief opgehaald moeten worden. De gemeente moet zich laten inspireren door de 10% van burgers die voorop lopen en dezelfde gemeente moet goed zorgen voor de 10% van burgers die afhaken. Wij vragen de politiek keuzes te maken en richting te kiezen nadat in dialoog gesproken is met de burgers.

Als aanjagers en wegbereiders in Amersfoort hebben wij, binnen een beweging die al langer gaande is binnen Nederland, ook Amersfoort op de kaart gezet. Gezien alle initiatieven in de stad en in het stadhuis hebben we het vertrouwen dat dit proces zich met eigen kracht verder doorzet.

Amersfoort, maart 2014,

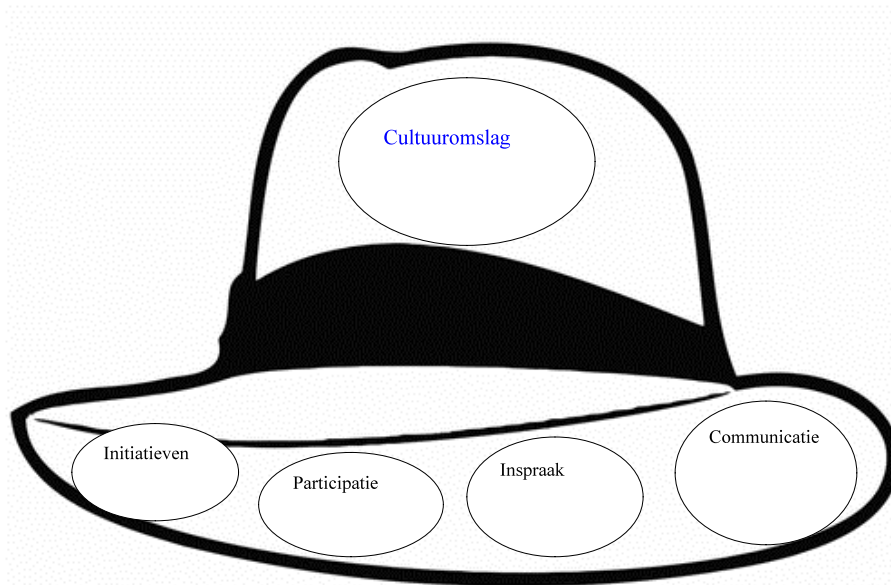
De ambassadeurs Joost van Alkemade, Lia Bouma, Gerard Chel, Carla Hartog, Peter de Langen, Freek Liebrand, Theo Stubbé

De initiatiefnemers in 2012 voor het beeld De Stier van Thijs Trompert (Foto Math. Bazelmans)

Een terugblik op de behaalde resultaten.

Op 14 september 2012 hebben de initiatiefnemers van Het Nieuwe Samenwerk (HNS) een conferentie gehouden. Op 9 oktober 2012 hebben zij het verslag van de conferentie aangeboden aan Gemeenteraad en College. Dit verslag was getiteld Van De Hoed en de Rand. Het verslag bevatte één hoofdthema en vier sub thema's, beeldend weergegeven in De Hoed:

Wat is er sinds 2012 gebeurd?

Culturomslag

De doelstelling van de conferentie was om het gesprek aan te gaan over de communicatie en de samenwerking tussen 'de stad' en 'de gemeente'. De aanbevelingen die door de gezamenlijke deelnemers zijn gedaan, zijn door de ambassadeurs opgepakt als huiswerk. De opsomming is te vinden op:

http://www.hetnieuwesamenwerken.net/?page_id=623

De hoed is de plaats waar de lijnen elkaar ontmoeten. Leden waren de burgemeester, 1 wethouders, 2 raadsleden, de griffier, de gemeentesecretaris, ambtelijke professionals en de ambassadeurs van Het Nieuwe Samenwerken. Vervolgens zijn er drie werkgroepen ingesteld op de onderdelen Werkwijze Raad, Participatie en Initiatieven uit de Stad. De bedoeling was om deze te bemensen met een gelijke vertegenwoordiging uit de Raad, de ambtelijke professionals en inwoners uit de stad. Dit is grotendeels gelukt.

Op basis van de uitkomsten van de conferentie en bespreking in de hoed zijn de actiepunten vastgesteld voor de werkgroepen, de werkgroepen zijn aan de slag geweest. De Hoed vergaderde één keer per kwartaal. In december 2013 en januari 2014 is geëvalueerd en is gebrainstormd over nieuwe experimenten. In de werkgroepen is intensief samen gewerkt door inwoners, raadsleden en ambtenaren. Dit was een wezenlijke stap in de gewenste culturomslag. Wel constateren we dat de deelname van raadsleden aan de werkgroepen beperkt is geweest. De werkgroepen zullen de behaalde resultaten op 1 april aanbieden aan de nieuwe Raad.

Door de gemeentesecretaris is een houtskoolschets gemaakt voor de nieuwe organisatie indeling. Ontschotting en oplossingsgericht werken zijn daarin kernwaarden. Er is een nieuw communicatiebeleid ingevoerd.

Een pilot was de realisering van een inrichting-, en beheerplan rond de voormalige Elisabethlocatie. Gedurende 8 maanden is er vanuit de kernwaarden respect, vertrouwen, gelijkwaardigheid en persoonlijk contact en met veel

plezier samengewerkt door ambtenaren en inwoners. Het opgestelde plan is bijna unaniem door de Gemeenteraad aangenomen. Vanuit de evaluatie zijn nieuwe ideeën gekomen om in de volgende raadsperiode uit te werken.

Burgerinitiatieven

Burgerinitiatieven zijn zichtbaarder geworden. Denk daarbij aan voorbeelden als de Burgerborrel, Bewonersweb en Burgerbalie. Het lijkt zo te zijn dat dit soort initiatieven meer gemeengoed worden en beter hun weg weten te vinden. De Gemeenteraad heeft inmiddels diverse Rondetafelgesprekken gevoerd en zoekt naar een goede verhouding tussen faciliteren, accepteren en loslaten.

Door de ambassadeurs van Het Nieuwe Samenwerken zijn workshops verzorgd voor ambtelijke professionals binnen en buiten de stad zoals deelnemers aan het landelijke LPB-congres met als doel het oppakken van gezamenlijke leertrajecten en het uitwisselen van inspiratie en kennis. Ook zijn inwoners en ondernemers vroeg betrokken bij het Nieuwe Perspectief (beleidsnota Gemeente) met o.a. een wereldcafé in de Observant.

Er is meer overzicht in de wijkagenda's waarbij zicht is op wijk gerelateerde onderwerpen. In begin 2014 was er een stadsexpeditie waarbij aankomende raadsleden één op één bij wijkbewoners langs zijn geweest op de verhalen 'achter de voordeur' te horen.

Voor alle vrijwilligers in de stad is een algemene vrijwilligersverzekering afgesloten. Sinds januari 2014 zijn **alle** vrijwilligersorganisaties en **alle** vrijwilligers in Amersfoort automatisch verzekerd tegen risico's van aansprakelijkheid en ongevallen. Registratie en aanmelding is niet meer nodig.

- Er moet nog gewerkt worden aan het creëren van één centrale ideeëndeur waar inwoners en bedrijfsleven terecht kunnen met vragen over hun initiatief. Hierbij moeten dan ook heldere afspraken komen over procedures, termijn van reactie e.d.
- Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan een gemeenschappelijke website, c.q. digitaal platform, voor bewoners- en burgerinitiatieven. Partners zijn de gemeente, diverse burgerorganisaties en HNS ambassadeurs. Het plan is om deze website op 1 april a.s. officieel te lanceren. De website biedt een overzicht van, en links naar, bewoners- en burgerinitiatieven in de stad. Via de site kunnen bewoners elkaar tips geven, informatie uitwisselen en om advies en support vragen. De site krijgt diverse functionaliteiten waaronder een uitgebreide zoekfunctie waarbij je vanuit diverse invalshoeken burgerinitiatieven kunt vinden. Ook komt er een kalender waarin in één oogopslag is te zien welke publieke activiteiten er door burgerinitiatieven worden georganiseerd.

Participatie

Er zijn een aantal afgeronde participatieprocessen geëvalueerd en ook de pilot rond de Elisabethlocatie is aan een analyse onderworpen. In het verslag van de werkgroep participatie zal op basis van de leerelementen een handreiking gedaan worden voor verbeteren van de participatie in Amersfoort. Vanuit het proces van het maken van een Inrichting en Beheerplan voor de Groene Elisabethlocatie zijn al conclusies te trekken: Een plan als ontstaat alleen op basis van gelijkwaardige samenwerking tussen Gemeente en Inwoners. Leermomenten van de Kerngroep van bewoners en ambtenaren zijn o.a. Duidelijke afspraken maken over besluitvorming in de Kerngroep en duidelijke afspraken maken over communicatie in en buiten de Kerngroep. Er is een enquête gehouden onder de werkgroepen en de ambtenaren die niet rechtstreeks betrokken waren. De totale evaluatie zal via het College aan de Gemeenteraad worden aangeboden. Belangrijk is dat ambtenaren die betrokken zijn in een dergelijk proces duidelijke bevoegdheden moeten hebben. De gebruikelijke hiërarchie volstaat niet meer. Het antwoord is een proces-gestuurde organisatie.

- Er moet nog gewerkt worden aan het samenstellen en publiceren van een altijd actuele participatie- en inspraakkalender in de vorm van bijgehouden jaaroverzicht. Daarbij een centraal infoadres waar inwoners met vragen over de kalender terecht kunnen.
- Er moeten nog afspraken komen over het faciliteren van participanten voor scholing, inhuur van externe begeleiding en/of mogelijkheden voor een second opinion. Ook kan de inzet van burgers bij participatie niet onbeperkt onbetaald blijven.

Inspraak/Werkwijze Raad

Er is geëxperimenteerd met De Ronde. Er worden meer open tafelgesprekken gevoerd bijvoorbeeld over Communicatie, Het Nieuwe Samenwerken en Burgerinitiatieven. Hierbij wordt de aanwezige deskundigheid uit de stad steeds meer benut. De permanente dialoog tussen raadsleden en inwoners loopt. Voorbeeld is het stadscafé dat tot nu toe druk wordt bezocht. Er is steeds meer inbreng over noodzakelijke veranderingen, zoals bijvoorbeeld over mogelijkheden tot het instellen van een burgerpanel. Het bespreken van onderwerpen zonder dat er op voorhand politieke standpunten zijn ingenomen begint langzamerhand vorm te krijgen.. Op 11 maart staat het speed daten met lijsttrekkers op de agenda. Doel is daarbij dat lijsttrekkers vooral luisteren en aan de hand van de gesprekken met de inwoners zich durven te conformeren aan procesafspraken over participatie en samenwerken met de stad.

- Er moet nog gewerkt worden aan een centrale kennisbank/markt voor kennisuitwisseling, een soort Wikistedia voor Amersfoort
- Een nog uit te werken kansrijk idee uit kennisuitwisseling met andere steden is het invoeren van een initiatievenmarkt.

Loslaten volgens Nelson Mandela:

Loslaten in vertrouwen

Loslaten is niet oordelen, maar de ander toe te staan mens te zijn.

*Loslaten is niet in het middelpunt staan en alles beheersen,
Maar het anderen mogelijk maken hun eigen lot te bepalen.*

*Loslaten is niet anderen tegen zichzelf beschermen,
Het is de ander toestaan de werkelijkheid onder ogen te zien.*

Loslaten is niet ontkennen, maar accepteren.

*Loslaten is niet alles naar mijn hand zetten, maar elke dag nemen zoals die komt.
En er mezelf gelukkig mee prijzen.*

*Loslaten is niet anderen kritiseren of reguleren,
Maar te worden wat ik droom te zijn.*

*Loslaten is niet spijt hebben van het verleden,
Maar groeien en leven voor de toekomst.*

Loslaten is minder vrezen en meer beminnen.

De toekomst (volgens de deelnemers van de Hoed)

Na de conferentie van 2012 zijn de deelnemers van de HOED een vijftal keren bijeen geweest. Maar ook buiten die bijeenkomsten om wisten de deelnemers elkaar gemakkelijk en vaak te vinden en zijn vele initiatieven opgepakt en in vaak 'korte klappen' geregeld. Niet alleen zeggen dat het anders moet, maar het ook anders doen!

In de twee laatste bijeenkomsten stond de behoefte centraal om de resultaten van het proces van het HNS zichtbaar te maken en te borgen in de woelige periode van de (aanloop tot de) verkiezingen en het formeren van een coalitie. De laatste bijeenkomst van 17 januari 2014 werd afgesloten met voorstellen voor toekomstige projecten en verbeterpunten. Er is in die bijeenkomst ook gesproken om dit overleg af te bouwen en daarmee ruimte te creëren voor Het Nieuwe Samenwerken als een normaal aspect van het besturen van de stad. De afronding is passend omdat er breed draagvlak is voor de manier van denken en er een duidelijke verbreding van dit burgerinitiatief gaande is. Tenslotte is er afgesproken om het overdrachtsdossier symbolisch te overhandigen aan de oude en de formateur van het nieuwe College. Op 1 april zullen de werkgroepen hun resultaten presenteren tijdens een feestelijke bijeenkomst.

De Hoed zal nog eens per jaar bijeen komen om de voortgang te volgen.

Welke ideeën dragen we over aan de stad?

- 1) *Stel bij de balie burgerzaken een vraag van de week. Zo heb je op een snelle manier een aselectieve mening van veel Amersfoorters.*
- 2) *Richt de werkwijze van de Raad na 19 maart anders in.*
- 3) *Voer een 40^e raadslid in.*
- 4) *Richt de Ronde anders in.*
- 5) *Organiseer een motiemarkt of initiatievenmarkt.*
- 6) *Vervang sturing op budget door sturing op zeggenschap / eigenaarschap in wijken en buurte. Een buurt kan bijvoorbeeld beslissen om een deel van hun wijk niet schoon te maken en de vrijkomende financiële middelen elders in de wijk in te zetten.*
- 7) *Doe een proef met een Schaduwraad, dan wel Burgerraad zoals die volgt uit de G1000; Er werden verschillende titels bedacht. Bedoeld wordt een aselecte groep burgers van Amersfoort die invloed krijgt op de agenda van de Raad en op het depolitiseren van de besluitvorming. Kenmerkend is de houding 'permanent in gesprek met de burgers van Amersfoort'.*
- 8) *Het instellen van een Force Majeure team dat dagelijks scant welke vragen van inwoners onmiddellijk aangepakt dan wel opgelost kunnen/moeten worden.*
- 9) *Communiceer of een besluit genomen is op basis van de inhoud of vanwege politieke compromissen;*
- 10) *Een haalbaarheidstoets voor burgerinitiatieven zodat burgers direct een inschatting krijgen hoe hun idee de meeste kans van slagen heeft.*
- 11) *Laat de coalitie na 19 maart in het akkoord alleen afspraken maken over de punten die de komende vier jaar aangepakt moeten worden. Dus alleen procesafspraken maken.*